

Olje- og energidepartementet ved Strømnettutvalget

Akersgata 59,
0180 Oslo

Vår ref.: KHL / KB
Your ref.: Siri Bosheim
Date: 21.12.2021

Foreløpige innspill til Strømnettutvalget

Viser til oppnevningen av Strømnettutvalget 11. juni 2021, og åpning for å komme med innspill. Vi takker for denne muligheten og håper utvalget vil finne nytte i disse innspillene. Vi kommer til å komme med ytterligere innspill senere i prosessen. Forhåpentligvis vil vi da være i stand til å komme med konkrete forslag på flere av de problemstillingene vi løfter frem i dette dokumentet.

Energi Norges innspill er todelt:

1. Overordnede vurderinger om mål og prosess.
2. Konkrete problemstillinger som må løses for å bidra til raskt og økonomisk utvikling av nettet, hvorav vi har konkrete, raskt implementerbare forslag for å løse noen av disse.

Overordnet

Vi stiller oss positive til utnevningen av dette utvalget og ser frem til å følge arbeidet og til resultatene. Overordnet er vår anbefaling at utvalget

- Så langt det er mulig leverer ferdig forankrede, raskt implementerbare tiltak. Utvalget bør i den grad det er mulig unngå å bli et startpunkt for ytterligere tidkrevende høringsløp. Det har vi ikke tid til dersom behovene for nettkapasitet til utslippskutt og næringsutvikling skal møtes.
- Peker på konkrete løsninger som
 - o økonomisk regulering som stimulerer til elektrifisering
 - o øker mulighetene for nettselskapene til å planlegge/ligge noe i forkant av økt behov for nettkapasitet
 - o øker utnyttelsen av nettet
 - o reduserer antall konsesjonssøknader
 - o korter ned tiden fra søknad frem til drift for tilknytningssaker
 - o bidrar til å korte ned køen av tilknytningssaker
 - o bedrer informasjonsdeling om muligheter for tilknytning i nettet og raskere digitalisering av nettet
 - o sikrer fortsatt sterke lokaliseringssignaler i nettet
 - o bidrar til sosial aksept for nettutvikling

Økonomisk regulering som stimulerer til elektrifisering

Enkelte elektrifiseringsprosjekter innebærer store investeringer, men gir liten eller ingen inntekt for nettselskapene på grunn av liten oppgaveøkning slik dette defineres i dagens regulering av nettselskapene. Dermed vil mange større elektrifiseringsprosjekter gi lavere inntekt, påføre nettselskapene et økonomisk tap og gi lavere avkastning til eierne. Eksempelvis ville ikke Gyproc Glava havnet i Norge hvis ikke Norgesnett og deres eiere (Fredrikstad kommune) hadde tatt det økonomiske

tapet en slik nettinvestering representerer for nettselskapet. RME jobber med en effektdistanse-modell som kan bidra til å løse denne utfordringen, men den ligger for langt frem i tid.

RMEs utarbeidelse og implementering av ny effektdistansemodell må fremskyndes og implementeres i løpet av 2022, om nødvendig må ressursene til RME økes. Modellen trenger ikke å være perfekt, men noen endringer bør og kan gjøres raskt som fjerner disinsentiv for elektrifisering for nettselskapene. Modellen kan deretter forbedres.

Øke mulighetene for å planlegge/ligge i forkant

Nettselskapene har i dag begrensede muligheter til å ta betalt for planlegging av nettutvikling uten at det foreligger forespørsler om tilknytning i forkant. Nettselskapene blir dermed i insentivert til å være reaktive. Å bruke lite midler på planlegging og utredning kan ha vært riktig i en tid da elektrifiseringstakten var lav og det var færre behov enn i dag som skulle dekkes av elektrisitet fra strømmettet. Virkeligheten nettselskapene opererer i har endret seg dramatisk de siste ett til to årene når det gjelder antall og størrelse på forespørsler om nettilknytning. Endringstakten vil og må være høy dersom nødvendige mål om utslippskutt og industriutvikling skal nås. Følgende grep mener vi kan bidra til å bedre situasjonen betydelig:

- **Raskt implementerbart:**

- Vi har tidligere foreslått at Siva gis i oppgave å utvikle industritomter med tilstrekkelig nettkapasitet til kraftforedlende industri. Forslaget finnes i detalj [her](#).
- Dialogen mellom nettselskapene og sentrale aktører på etterspørselssiden må styrkes, settes i system og standardiseres. For eksempel er pågående dialog mellom Statens Vegvesen og Energi Norge/nettselskapene viktig for å tidlig skape forståelse for muligheter og utfordringer knyttet til Statens Vegvesens oppdrag med å lage en plan for ladeinfrastruktur på raste- og hvileplasser langs riksveiene. Denne typen samarbeid vil være avgjørende også på andre områder. For eksempel bør det også være en tett dialog mellom næringen og Bane Nor og Vegvesenet om utvikling av utslippsfrie anleggsplasser.
- Relevante planmyndigheter bør ta en aktiv rolle som samarbeidspartner for nettselskaper og industri. For eksempel har Rogaland fylkeskommune tatt initiativ til en regional plan for utvikling av kraftkrevende industri. Dette er et eksempel til etterfølgelse også i andre regioner i landet. Kommunene som planmyndigheter har et viktig koordinerings- og ansvar for næringsutvikling og bør også i større grad ta initiativ til/involveres i utvikling av kraftsystemet. Dette vil bidra til å øke tempo i energiomleggingen.

- **Behøver mer utredning:**

- Det bør vurderes om nettselskapene kan gis mulighet til å bygge nett i forkant av bestilling fra kunder, og deretter benytte tiårsregelen for anleggsbidrag selv om det ikke finnes en kunde når planleggingsarbeidet starter opp. Når kundene knytter seg til nettet betaler de anleggsbidrag selv om de knytter seg til et eksisterende nett. Dette vil være svært gunstig for å få opp tempoet i nettutbygging og elektrifisering. Bør se på nettselskapenes mulighet til å legge mer utredningskost i kostnadsbasen som omfattes av den økonomiske reguleringen, altså slik at effektiv bruk av utredningskostnader (i noen grad) kan legges på nettleien i tilfeller det man forventer betydelig behov for nettutvikling. Det må konkretiseres på hvilket grunnlag dette skal skje.

Øke utnyttelsen av nettet

Strømmettet utnyttes stort sett langt under maksimalt nivå – det er dimensjonert for toppbelastningen kundene har bestilt, som stort sett er noen få timer på de kaldeste dagene i året. Dermed er det generelt betydelig utnyttet kapasitet i nettet. Det er et betydelig potensial for å øke utnyttelsen av nettet ved å ta i bruk fleksible ressurser, f.eks. fjernvarme eller fleksibelt forbruk hos bedrifter eller

husholdninger.. Dette kan både bidra til å redusere ledetiden i store og små tilknytningssaker og det kan redusere kostnader ved at noen investeringer kan utsettes eller unngås.

Grep som kan bidra til høyere utnyttelse av nettet inkluderer:

- **Raskt implementerbart:**

- Nettselskapene må få verktøy for flaskehalshåndtering/driftskoordinering/aktiv systemdrift. Dette gjelder først og fremst hos regionale DSOer som har begrensede muligheter til å håndtere flaskehals i eget nett fordi aktuelle virkemidler overlapper med Statnetts virkemidler. Her er det viktig at Statnett gis insentiver til å samhandle med DSOene for å finne løsninger som kan bidra til at kunder kan knyttes til nettet raskere (ikke kun regulatorisk, men samhandling med Statnett).
- Statnett bør videreføre utkoblbar tariff inntil dagens fleksible forbruk fanges opp av (lokale) fleksibilitetsmarkeder slik at kraftsystemet ikke mister denne fleksibiliteten.
- Det må gjennomføres flere pilotprosjekt med prosjekter som tar i bruk fleksibilitetsløsninger. Vellykkede løsninger må så tas i bruk i større omfang.
- Sette i system forbedret dialog mellom nettselskap, potensielle kunder og planmyndigheter.
- Nettselskapene bør få mulighet til å ta tilbake og benytte kapasitet som kunder gjør beslag på, men som har vært ubrukt over flere år. I dag tillater ikke RME dette. I kombinasjon med at det ikke koster kundene noe å legge beslag på kapasitet fører dette til betydelig utnyttet kapasitet og potensielt tapte muligheter for næringsutvikling. Dersom RME sier ja til en endret praksis – gitt at kunden ikke har brukt kapasiteten på X antall år – vil det totalt sett kunne tilgjengeliggjøres mye kapasitet.

-

- **Behøver mer utredning:**

- Insentivene for å ta i bruk effektiviserende teknologi må styrkes. Det er behov for å konkretisere hvordan man kan gjøre dette uten at det går på bekostning av investeringsinsentiver.

Redusere antall konsesjonssøknader

Det er sannsynligvis mulig å redusere antallet konsesjonssøknader uten at dette kommer i konflikt med andre hensyn som miljø og naboer. Dette vil både redusere tidsbruk for nettselskapene og bidra til å redusere tid til saksbehandling hos NVE. Et lavere antall konsesjonssøknader kan trolig også påvirke saksbehandlingstiden på andre søknader og vil også gjøre en del saker mindre tidkrevende for nettselskapene.

- **Raskt implementerbart:**

- Nettselskapene og Energi Norge er i gang med å utarbeide et forslag til endringer i nettet som i dag er konsesjonspliktige, men som muligens ikke trenger å være det. Det kan for eksempel dreie seg om å bytte en bryter i en trafo, noe som i dag konsesjonssøkes. Resultatet av denne kartleggingen vil gjøres tilgjengelig for Strømnettutvalget så snart det er klart, trolig i god tid før utvalget skal levere sitt arbeid.

Korte ned ventetiden i tilknytningssaker

Ventetiden i tilknytningssaker må ned. Det må unngås at lang ventetid i tilknytningssaker blir en barriere for å nå klimamålene. Her ligger det et ansvar både hos nettselskapene og hos myndighetene.

- **Raskt implementerbart:**

- Nettselskapene og Energi Norge har nylig utviklet en [Bransjenorm for nettilknytning](#). Bransjenormen skal bidra til mer effektive arbeidsprosesser hos nettselskapene generelt, men også mer enhetlige prosesser på tvers av nettselskap for tilknytning av nytt forbruk.
- NVE og OED må få mer ressurser til å behandle konsesjonssaker, også OED.

Redusere nettilknytningskøen

I dag kan nettkunder reservere kapasitet i strømmettet og la den forbli ubrukt også om andre aktører etterspør kapasitet og ønsker å ta den i bruk. Dette danner en kø basert på "først til mølla"-prinsippet. Dette er lite fornuftig fra et samfunnsmessige perspektiv både ved at det hindrer næringsutvikling og kan utgjøre en barriere for utslippskutt.

- **Raskt implementerbart:**

- Det bør innføres en tilknytningstariff. Dette vil bidra til at nettkunder foretar en grundigere vurdering av behovet og kan være en barriere mot å reservere kapasitet som ikke tas i bruk. Dette vil også være mer rettferdig enn dagens system der bare kunder som utløser nye nettinvesteringer må betale (anleggsbidrag).
- I tillegg eller som et alternativ kan det innføres et effektgebyr/køavgift for reservert kapasitet.
- Det bør etableres et system for prioritering i nettkøen. Det bør settes tidsfrister for å ta i bruk kapasitet. Potensielt bør det også stilles strengere krav til tilknytningssøknader – mangelfulle søknader kan plasseres lengre bak i køen (se mer om forslag til grep som kan redusere køen i [Bransjenorm for nettilknytning](#)).

- **Behøver mer utredning:**

- Det kan være riktig å prioritere tilknytningssøknader ut fra kriterier knyttet til samfunnsnytte, f.eks. økonomiske ringvirkninger eller klimanytte. Vi finner det ikke naturlig at Energi Norge skal gå inn i denne diskusjonen og overlater en eventuell diskusjon om dette til myndighetene.

Bedre informasjonsdeling om muligheter i nettet og raskere digitalisering

Økonomisk fornuftig lokalisering av nytt forbruk er viktig for å unngå unødvendige investeringer i nytt nett. Informasjonsdeling med tanke hvor det finnes kapasitet er da viktig. Her har bransjen muligheter til å gjøre mer.

- **Raskt implementerbart:**

- Nettselskapene og Energi Norge planlegger å utvikle et kart over det norske strømmettet som synliggjør hvor det finnes ledig kapasitet og hvor mye. Det er en oppgave som naturlig ligger til DIGIN-programmet.. Arbeidet vil trolig komme i gang i løpet av 2022. Næringen ønsker en dialog med myndighetene om hvordan dette bør finansieres – i noen grad kan dette finansieres av næringen, men arbeidet kan gjennomføres betydelig raskere med finansiell støtte fra virkemiddelapparatet (FoU) da mye av arbeidet vil være FoU og innovasjon.
- Det må holdes trykk på digitaliseringen av nettet slik at stadig mer informasjon kan tilgjengeliggjøres enkelt og sikkert. [Digin-programmet](#) er sentralt i så måte. Per nå finansieres dette av nettselskapene gjennom NVEs FoU-ordning. Tempoet i arbeidet bør økes, og dette krever økt finansiering fra myndighetene og virkemiddelapparatet. Digitalisering av kraftsystemet er grunnmuren for å kunne ta ut potensialet i mulig verdiskaping når det gjelder optimalisering av kraftsystemet (GEV).

Sikre fortsatt sterke lokaliseringssignaler i nettet

Anleggsbidrag, at aktører som etterspør nettkapasitet som utløser investeringer i nettet bidrar til å finansiere disse investeringene, er et viktig prinsipp som insentiverer økonomisk fornuftig lokalisering av nytt forbruk. Dette samfunnsøkonomisk viktige prinsippet blir tidvis kritisert av nettkunder som ser det som en økonomisk barriere for utslippskutt eller næringsutvikling. Vi anerkjenner at anleggsbidraget kan utgjøre en barriere for en del ønskede investeringer – for noen investeringer kan lokaliseringen allerede være gitt eller det kan dreie seg om nødvendige utslippskutt som ikke kan gjøres på andre måter. Likevel mener vi at å endre på dette regimet er feil grep siden dette er et av de viktigste økonomiske signalene vi har for en samfunnsøkonomisk optimal utvikling av nettet. De positive økonomiske effektene er

betydelige. De negative effektene kan håndteres på andre måter enn ved å gå bort fra ordningen med anleggsbidrag.

Enova gir investeringsstøtte til en rekke tiltak som bidrar til utslippsreduksjoner og/eller grønn næringsutvikling. Dette gjelder også investeringer i nødvendig nettkapasitet. Det har generelt vært en utfordring med Enovas mandat at det ikke åpner for å støtte utslippskutt basert på moden teknologi i kvotepliktig sektor – vi antar at dette også gjelder eventuelle medfølgende nettinvesteringer.

- **Raskt implementerbart:**

- o Enova bør fortsette å gi investeringsstøtte til klimatiltak, også til å dekke nødvendige nettinvesteringer.
- o Enovas mandat bør utvides slik at også tiltak basert på moden teknologi i kvotepliktig sektor kan støttes, herunder også relaterte nettinvesteringer.
- o Systemet med anleggsbidrag må videreføres dersom mål om samfunnsøkonomisk optimal utbygging er målet. Nettkundens kostnader av en effektavgift når kapasitet bestilles (ikke refunderbar) kan eventuelt trekkes fra et senere anleggsbidrag.

- **Behøver mer utredning**

- o Vurdere mulighetene for å styrke lokaliseringsinsentivene anleggsbidraget gir, spesielt overfor kunder med stor betalingsevne. Økt andel til anleggsbidrag ved investeringer i masket nett bør utredes.
- o Vurdere om systemet for anleggsbidrag bør forenkles, i alle fall for enkle tilknytninger. Her kan man eksempelvis se for seg en gitt pris per kW det søkes tilknytning for. Dette kan gi vesentlig forkorting av tilknytning for enklere tilknytninger, Digitalisering kan gi automatisering av beregning av anleggsbidraget for større tilknytninger på noe mer sikt.

Bidra til sosial aksept for nettvikling

Eventuell utilstrekkelig sosial aksept for nettvikling kan utgjøre en betydelig risiko for gjennomføring av den raske og omfattende elektrifiseringen det er behov for. Det ligger et felles ansvar på bl.a. myndighetene, næringen og næringens kunder og kontraktører for å bidra til å bygge sosial aksept for nettvikling. Dette arbeidet bør trolig inkludere:

- Gode og effektive prosesser for involvering av stakeholdere.
- Åpen og tydelig kommunikasjon om viktigheten av nettvikling for å nå klimamålene og å skape næringsutvikling, samt negative konsekvenser.
- Synliggjøring av det som gjøres for å minimere naturinngrep og andre negative konsekvenser.
- Å endre Enovas mandat (se over) er helt nødvendig også for å kunne få sosial aksept for de nettvbygginger som må komme, og for å realisere en del av elektrifiseringsprosjektene som vurderes.
- Økt bruk av kabel fremfor luftlinjer, dette kan også vise seg å gi langt raskere tilgang til ny kapasitet.

Utvikle en eksportorientert næring innen "smarte nett"

Global omstilling til fornybar energi skaper markeder for løsninger og tjenester som kan bidra til å øke andelen variabel kraftproduksjon og som kan bidra til kostnadseffektivitet og leveringssikkerhet/-kvalitet. Den utviklingen vi ser som nødvendig i det norske kraftsystemet går dermed hånd i hånd med et mål om å utvikle løsninger og tjenester som også er relevant for eksport til andre land. Mulighetene som ligger i å skape en betydelig eksportnæring på dette området skaper en betydelig økonomisk oppside for det norske samfunnet. Vurderinger av ambisjonsnivå med tanke på å utvikle et moderne kraftsystem i Norge må derfor vurderes i lys ikke bare av gevinster for det norske systemet og norske kunder, men i lys av muligheter for å skape en betydelig ny norsk eksportnæring.

[Grønne elektriske verdikjeder-prosjektet](#) peker på et potensial for eksportrettet omsetning på oppunder 10 mrd. Euro i 2030 og oppunder 20 mrd. Euro i 2050 innen det som omtales som "optimalisering av kraftsystem og smart lading". Det meste av dette potensialet ligger innen optimalisering av strømnnett,

også kalt smarte nett. På overordnet nivå gjør Grønne elektriske verdikjeder-prosjektet følgende anbefalinger for dette området:

- Myndigheter og næring må gå sammen om å skape en eksportnæring.
- Det norske markedet (i denne sammenheng etterspørselen fra norske nettselskaper og reguleringene som skaper denne etterspørselen) må ligge i forkant.
- Det må utvikles relevant og ledende kompetanse i grensesnittet mellom software og kraftsystem.
- Fokus på kommersialisering og nyetableringer må økes.

Se mer om konkrete anbefalinger i Grønne elektriske verdikjeder-rapporten.

Spørsmål fra Strømnettutvalget

Viser til spørsmål mottatt fra Strømnettutvalget. Vedlagt finnes en oppsummering av svar på disse spørsmålene fra utvalgte nettselskap.

Vedlegg: 1

Med vennlig hilsen,

Kristin H. Lind
Direktør i Avdeling for nett og entreprenør
Energi Norge

Med vennlig hilsen,

Kristian Blindheim
Prosjektleder, fornybar og fullelektrisk
Energi Norge

Vedlegg 1.

Svar på spørsmål fra Strømnettutvalget

Bakgrunn

Dette notatet oppsummerer innspill på spørsmål fra Strømnettutvalget fra medlemmer i Energi Norges "Utvalg Nett". Innspill er mottatt fra Istad nett, Agder Energi, Elvia, BKK Nett og Lede.

Tema 1: Konesjonsprosessen: Hvordan skape en raskest mulig prosess, med god kvalitet og god dialog

Hva mener dere er beste praksis for konesjonsprosessen? Hva er suksessfaktorer for en god konesjonsprosess? Hvordan oppleves rammene for konesjonsbehandling? Hvordan oppleves rammene for konesjonsbehandling?

Gjennomgående fremheves det at det tidlig i prosessen må gjøres bevisste og riktige valg rundt prioritering av saker av betydning. Det er viktig å sette riktig kompetanse på sakene både hos NVE og hos nettselskapene selv.

Tidlig involvering av interessenter gjennom forhåndsuttalelser og ekstern kontakt bør alltid vurderes, særlig i store saker.

Alle nettselskapene fremhever at det i noen tilfeller burde være muligheter for unntak for konesjonsbehandling og forenklet behandling. Det kan f.eks være i forbindelse med 22 kV forsyning inkl transformering inne på stasjonsområder. Flere trekker også fram at potensialet for bruken av områdekonesjoner er stort, og praksis burde utvides. Økt bruk av industri-konesjoner burde også kunne vurderes for å legge til rette for god område- og næringsutvikling lokalt.

Saksgang B for regionalnettslinjer bør avskaffes, blant annet slik at klagemuligheter bør begrenses til en runde. Det må likevel sees i sammenheng med tidlig kommunikasjon med berørte parter.

Fra deres ståsted, hva oppleves som mest utfordrende med konesjonsprosessen utover tidsbruken?

Det settes svært høye krav til detaljering i søknadene: Det settes nesten krav til detaljprosjektering for deler av tiltaket før konesjonssøknad i det hele tatt sendes. Dette gjelder særlig tekniske detaljer, arealbruk i byggefasen og anleggsveier, strenge krav til ekspropriasjon ved få grunneiere som ikke er mulig å gjennomføre pga usikkerhet om tidshorisont.

Flere påpeker også at det er dobbeltarbeid i konesjonssøknaden og MTA-planen – det burde kunne effektiviseres.

Er det tidstyver i konsesjonsprosessen som kan elimineres uten at det går ut over kvaliteten? I så fall, hvilke?

Saksbehandlingstiden tar for lang tid. Særlig i starten og slutten av prosessen. Det tar for lang tid før det tildeles saksbehandlere hos NVE, og i en del tilfeller tar det uforholdsmessig lang tid fra behandlingen er "nesten" ferdig til offisielle beslutninger blir tatt.

Det stilles spørsmål om en del avklaringer og tilleggsutredninger underveis i prosessen er nødvendige. Noe kan sannsynligvis rettes på gjennom riktig kompetanse hos saksbehandler.

Se også svar på forrige spørsmål om overlapp med MTA-planer – her kan sannsynligvis deler standardiseres.

Hva er beste praksis for dialog mellom nettselskap og aktører som berøres av nettanlegg, som f.eks kommuner, regionale og statlige organer, interesseorganisasjoner, frivillige organisasjoner m.m.? Hva er suksessfaktorer for å få til dette?

Gjennomføre en-til-en møter med offentlige og direkte berørte aktører, da snakker partene mye mer åpent. Folkemøter på steder der de aktuelle tiltakene kommer er også viktig. Denne kommunikasjonen må gjøres i god tid før ev konsesjonssøknader sendes. Det er viktig med god visualisering av de ulike alternativene.

I forbindelse med mer langsiktige planer må det opprettes god kontakt med kommuner og pågående planarbeid. Her kan det f.eks. skilles mellom kraftintensiv og "vanlig" industri i arealplanleggingen. Det hadde og vært fordelaktig å kunne "reservere" mulige linjetraseer, men det er vanskelig å gjennomføre på en god måte.

Veimyndigheter og næringslivsorganisasjoner er viktige samarbeidspartnere.

Hvordan vurderer nettselskapene ulike alternativer (for eksempel ulike løsninger som ivaretar behovet, eller andre traseer) før det søkes om konsesjon for en løsning? I hvor stor grad synliggjøres eventuelle vurderinger av andre alternativer?

I starten av prosjektet gjøres det en konseptvalgstudie der en ser bredt på mulighetsrommet av løsninger og påvirkning av miljø, mennesker, interessenter, kostnader og teknisk løsning vurderes.

Det varierer noe hva som kommer med i konsesjonssøknaden. Alternativer som presenteres i konsesjonssøknaden er mer begrenset enn konseptene i KVVU'en og fokuset er på alternative traseer innenfor samme konsept. Det forklares til gjengjeld ofte hvorfor andre konsepter blir lagt bort.

Hvordan opplever dere kvaliteten på konsekvensutredningene som utarbeides til konsesjonssøknader? Er det, etter deres oppfatning, forskjell på kvaliteten på konsekvensutredningene for tiltak der det har vært melding^[1] (med forslag til utredningsprogram) og tiltak som ikke har krav om melding?

Det er i liten grad bevissthet rundt dette, men nettselskapene vet selv at de må utrede. Det påpekes at det brukes noe mer ressurser og fagpersoner der det er forhåndsmelding, men

[1] En melding er en tidlig varsling av et planlagt tiltak. I meldingen skal tiltakshaver redegjøre for tiltaket og gi en foreløpig vurdering av mulige virkninger for omgivelsene. Meldingen skal inneholde et forslag til utredningsprogram for hvilke temaer som tiltakshaver mener må utredes videre. NVE sender meldingen på høring.

det henger først og fremst sammen med at det gjelder større tiltak som krever dertil grundigere utredning.

Det er generell enighet om at systemet for forhåndsmelding er ineffektivt og byråkratiserende.

Hvordan involverer nettselskapene kommuner ved kraftsystemutredninger? På hvilket tidspunkt blir kommunene ev. involvert?

Kommuner blir i mindre grad involvert i KSU-arbeid. De får informasjon om oppstart av utredningsarbeid og at utredningen er ferdigstilt, og får anledning til å komme med innspill, men det gjøres i liten grad. Noen nettselskap inviterer de også til innspillsmøter. Erfaring viser at kommunene først involverer seg ved konkrete prosjekter som krever detaljplanlegging.

Hvordan forholder nettselskapene seg til kommunale arealplaner? Hvordan vurderer kommuner nettkapasitet og mulighet for nettilknytning i forbindelse med utarbeiding av kommunale arealplaner, f.eks. ved avsetting av nytt areal til næringsformål?

Dette varierer mye fra nettselskap til nettselskap. De fleste ser igjennom og analyserer konsekvensene for deres arbeid og planer av arealplaner som sendes på høring, men det er i liten grad aktiv kommunikasjon mellom partene. Noen nettselskap informerer om fremtidige planer og behov i området som reguleres når det er nødvendig.

Tema 2: Prissignaler

Hvordan bør prisingen av nettet utformes for å gi mest mulig riktige signaler om lokalisering og dimensjonering og dermed bidra til samfunnsøkonomisk utvikling av nettet?

Lokalisering

Det er gjennomgående enighet om at anleggsbidrag som prinsipp må bestå, men at det er rom for å forenkle og forbedre ordningen. For eksempel kan det innføres fast anleggsbidrag på lavere nivåer, og muligens også på høyere nivåer. At omfattende beregningsprosesser spares til mer kompliserte saker hadde ført til vesentlig effektivisering.

Videre fremhever nesten alle at en tilknytningsavgift basert på effekt hadde gitt gode samfunnsøkonomiske insentiver – da etterspør de ikke mer enn de trenger. I tillegg kan det i noe grad bidra til at hvem som må betale anleggsbidraget føles mindre vilkårlig.

Tilknytningsavgift og anleggsbidrag burde derfor kunne kombineres. I tillegg er enkelte nettselskap også positive til å reserveringsavgift ved nettilknytning.

Med tanke på lokalisering er tilgang til nett sjeldent utslagsgivende med unntak av noen store kraftintensive aktører. Det er formål, riktig tomt, kommunens engasjement og nærhet til annen infrastruktur og kompetanse som er utslagsgivende.

Dimensjonering

Med dagens inntektsrammeberegning straffes nettselskapene for å investere for tidlig. Det gjør at de havner bak den ønskede økonomiske utviklingen i området, og muligens begrenset veksten. Det er mulig at å kunne investere på bakgrunn av langtidsplaner og ikke bare når det foreligger en konkret tilknytningsforespørsel, så kunne nettet blitt utviklet på en mye bedre måte. Nettet bygges for lange tidsperioder av gangen- da burde det gå fint å noen ganger bygge litt for mye – det blir brukt opp på sikt.

Ordning med tilknytning på vilkår om utkobling eller begrensning av strømforbruket burde videreføres og åpnes for i større grad. Tariffer kan også brukes til å begrense dimensjoneringsbehov og gi lokaliseringssignaler.

Tema 3: Forbruksplaner og tilknytning til nettet: Hvordan skape transparens og god dialog?

Har dere forslag til tiltak for å vurdere, samt avdekke, realisme i forbruksplaner?

Tidlig og tett dialog med aktørene er viktig. Det gjelder både kunde og Statnett/andre nettselskaper, da det kan være vanskelig å få oversikt over om en kunde har spurt om tilknytning flere steder. At det er konfidensiell informasjon gjør det vanskeligere. Jevnt over må man stole på kundens forespørsel. Kan det lages et system for større tilknytninger over X MW slik at det ikke blir dobbelttelling??

Det henvises til Energi Norges bransjenorm for nettilknytning, og særlig konseptet om at de som vil tilknyttes må vise til at de følger opp søknaden sin hvis de skal prioriteres i tilknytningskøen. Det kan ev. også kreves bankgarantier.

Hva ligger til grunn for nettselskapene sine vurderinger av om tilknytning til nettet er driftsmessig forsvarlig eller ikke? Hvordan vurderes risiko?

NVEs definisjon trekkes fram, men det åpnes for et visst faglig skjønn, og det praktiseres noe ulikt på R-nett og D-nettnivå

«Med driftsmessig forsvarlig menes at tilknytningen ikke går ut over leveringskvaliteten til eksisterende kunder. Det betyr at spenningsgrenser gitt av forskrift om leveringskvalitet, må opprettholdes i underliggende og tilgrensende nett. I tillegg skal ikke overføringsgrenser (strømgrenser) for komponenter i tilgrensende og overliggende nett overskrides.»

Jevnt over vurderes konsekvenser for eksisterende kunder, vurdering av N-1 opprettholdelse og ev konsekvenser for KILE-kostnader. Sistnevnte brukes også i forbindelse med risikovurdering.

Hvordan opplever nettkunder disse vurderingene (av driftsmessig forsvarlig), er de transparente? For større nettkunder som møter ulike nettselskaper; er nettselskapenes praksis relativt lik?

Vurderingene oppfattes tilsynelatende ulikt fra nettselskap til nettselskap, selv om de ikke nødvendigvis er det. Det handler mye om at nettselskapene ikke nødvendigvis deler all informasjon om bakgrunnsarbeidet de har gjort selv om kriteriene er relativt klare. Kunder har varierende grad av forståelse for arbeidet, noe som også reflekteres i tilbakemeldingene.

Hva er beste praksis for dialog mellom nettselskap og tilknytningskunde? Hva er suksessfaktorer for å få til dette?

Energi Norge har nylig laget en veileder med beste praksis. En dialog bør starter tidlig, og den bør være forutsigbar, involvere forventningsavklaring, gi raske og tydelige svar og være løpende.

Generelt er det viktig at nettselskapet blir involvert tidlig nok og blir holdt i loopen. Ved tidlig involvering uten oppfølging er det risiko for at nettsituasjon og utbyggingsplaner endres uten at de andre partene får beskjed.

Digitale plattformer som viser tilgjengelighet i nettet er et must og er under utvikling bla hos Statnett og Digin. Noen nettselskap har egne løsninger allerede. En slik løsning kan og bidra til å bedre koordineringen mellom nettselskap og særlig Statnett.

Forutsigbarhet er viktig og vanskelig for alle parter, så balansen mellom reservasjon av kapasitet / modenhet i prosjekter må løses.

For utfyllende informasjon om beste praksis for nettilknytning, se energinorge.no/nettilknytning

Hva er den største utfordringen for kunder som ønsker tilknytning til nettet? Er det f.eks. kostnader (anleggsbidrag), tiden det tar å bygge ut mer kapasitet i nettet eller noe annet? I hvor stor grad påvirker de ulike faktorene som tid og kostnader avgjørelser om tilknytning til nettet dersom det er flere aktuelle lokaliteter for tiltaket?

Jevnt over er ledetid en større utfordring enn kostnad. Imidlertid avhenger det noe av størrelsen på tilknytningen: For de store er det først og fremst tiden, mens for de mindre er det i større grad kostnad og ev tid. Bransje og lokalisering kan også ha en påvirkning.

Vet dere om konkrete eksempler på at manglende nettilgang gjør at virksomheter/næring lokaliserer seg andre steder i landet enn opprinnelig tenkt? Vet dere om eksempler på at prosjekter skrinlegges som følge av manglende nettilgang?

Slikt er litt konfidensielt, men nettselskap hører om flere tilfeller – spesielt omlokalisering, noen ganger også til utlandet. Dette varierer med hvor stedbunden aktivitetene er – batterifabrikker er f.eks. mer mobile enn Hydrogen og – CO2-lagringsanlegg samt akvakultur.